

Особливості поширення й еволюції народного пісенного мистецтва у сучасному світі приводять до нівелювання їх неповторних рис. Художньо-образний зміст народних пісенних зразків зберігається у первозданному варіанті лише у природному фольклорному середовищі. Саме М.Леонтовичу завдяки непересічному таланту, життєвому і мистецькому досвіду вдалось, не спотворивши, зберегти специфічну народну мелодику, розкрити та гармонічно збагатити художні образи народних пісень у всій повноті.

Список використаних джерел

1. Горюхина Н.А. Методика анализа национального стиля / Н.А.Горюхина //Очерки по вопросам музыкального стиля и формы. – К. : Музична Україна, 1985. – С. 81-100.
2. Горюхина Н.А. Основные черты украинской хоровой классической музыки и их развитие в хоровом творчестве советских украинских композиторов / Н.А.Горюхина // Дис. канд. искусствоведения. – Киев. гос. консерватория. – К., 1956. – 343 с.
3. Гулеско І.І. Національний хоровий стиль / І.І.Гулеско // Навчальний посібник. – Харків : ХДК. 1994. – 108 с.
4. Мартинюк Т.В. Перехідні епохи в історії української музичної культури / Т.В.Мартинюк. – К.: Логос, 1997. – 190 с.
5. Маценко Павло. Нариси з історії української церковної музики / П.Маценко. – К. : Музична Україна, 1994. – 152 с.
6. Микола Леонтович. Спогади. Листи. Матеріали. / Упоряд. В.Ф. Іванов. – К. : Музична Україна, 1982. – 238 с.
7. Пархоменко Л.О. Українська хорова п'єса / Л.О.Пархоменко // Типологія, тематизм, композиція. – К.: Музична Україна, 1979. – 286 с.
8. Корольок Н.І. Корифеї української хорової культури ХХ століття / Н.І.Корольок. – К.: Музична Україна, 1994. – 288 с.
9. Лашенко А.П. Проблеми дослідження вітчизняної хорової культури / А.П.Лашенко // Українське музикознавство. Вип. 28. – К. : НМАУ ім. П.І.Чайковського, 1998. – С.13-24.

National originality of choral music of Mykola Leontovych is examined In the article, close connection of composer's activity appears with the rich folk song culture of Ukraine, innovative approaches of composer are illuminated in relation to embodiment of folklore in Ukrainian music, watched influence of artist on development of genre of choral miniature and expansion of style of choral works.

Key words: *folk song culture of Ukraine, choral style of Mykola Leontovych, genre of choral miniature.*

УДК 37.091.12.011.3-051:78:004

Олійник В. Ф.

ПРОБЛЕМА МОТИВАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У статті порушується проблема мотивації вчителів музики загальноосвітніх шкіл до використання інформаційно-комп'ютерних технологій у навчальному процесі.

Ключові слова: *комп'ютер, комп'ютерні технології, навчальний процес, Інтернет, мотивація.*

Ще донедавна у вищих мистецьких навчальних закладах при підготовці вчителів музики вся увага, в основному, була зосереджена на вокально-хоровій та диригентській роботі. Це пов'язувалося з особливостями уроку музики, де центральне місце відводилося хоровому

співу. Але в умовах стрімкого розвитку науки і техніки, революції в галузі інформаційних технологій, зміни структури і змісту освіти особливого значення набуває питання формування готовності майбутніх вчителів музики до впровадження у навчальний процес передових комп'ютерних технологій. Сучасне українське суспільство потребує генерації фахівців, здатних ініціювати нові ідеї, продукувати оригінальне, актуалізувати власну креативність як в особистому житті, так і в професійній освітній сфері, спроможних забезпечити прогресивний розвиток вітчизняної освіти відповідно до національного досвіду нашого народу та світових досягнень.

Світ змінюється з надзвичайною швидкістю. Усі ми, бажаємо цього чи ні, сьогодні стали не лише свідками інформаційної революції, а й її учасниками. За таких умов виникає гостра потреба розвитку музичної освіти в комплексі з сучасними комп'ютерними технологіями, які надають чудові можливості для інтенсифікації навчального процесу, а тому рівень його комп'ютеризації повинен стати вирішальним показником оцінювання дієздатності сучасної освіти взагалі та музичної зокрема.

Аналіз публікацій свідчить про постійну увагу дослідників до цієї проблеми. Але незважаючи на значну кількість опублікованих праць, означену проблему не можна вважати вивченою в достатній мірі. Навпаки, накопичені знання потребують нових досліджень та їх подальшого розвитку тому, що майже всі ці науково-методичні роботи фактично напряду не торкаються питань, пов'язаних з проблемою використання в навчальному процесі інформаційно-комп'ютерних технологій та музичних програм навчального змісту.

Метою даної публікації є висвітлення процесу мотивації вчителів музики загальноосвітніх шкіл до використання в навчальному процесі інформаційно-комп'ютерних технологій та музичних програм навчального змісту.

На сьогодні розвиток і впровадження в Україні інформаційно-комп'ютерних технологій в усі галузі суспільного життя є одним з пріоритетних напрямів державної політики. Адже такі технології надають широкі можливості розв'язання найрізноманітніших задач методом інформаційного моделювання, пов'язуючи технічні можливості комп'ютера з розумом і творчістю людини. На жаль, далеко не всі вчителі музики усвідомлюють неминучість комп'ютеризації навчального процесу, необхідність оволодівати новими формами та методами роботи, залучаючи до процесу викладання різноманітні мультимедійні технології. У їхньому колі і сьогодні інколи ведуться дискусії, чи потрібний комп'ютер і все, що з ним пов'язано на уроці. Є палкі прихильники таких нововведень, і такі ж палкі противники. У кожного з них є вагомі аргументи, але часто такі дискусії ведуться без урахування сучасної картини світу. Адже суспільство потребує людей, що вміють самостійно визначати потреби, здобувати інформацію, аналізувати її та синтезувати нові знання. Лише за таких умов можливий успіх. І робити все це потрібно досить швидко, використовуючи сучасні технології та спираючись на найновіші наукові досягнення, тому що пасивні знання зараз мало чого варті.

Ще однією із особливостей сучасного суспільства є гостра потреба безперервного навчання упродовж усього життя. Особливо це стосується вчителів музики, які повинні постійно реагувати на всі новини мультимедійних технологій, пам'ятаючи, що вони не просто дають знання своїм вихованцям, вони готують їх до життя в цьому суспільстві, а значить зобов'язані зробити все, щоби їх учні могли легко в ньому адаптуватись.

Підтвердженням цієї думки може слугувати цитата із Національної доктрини розвитку освіти в Україні в XXI столітті: "Суспільству, що розвивається, потрібні сучасно освідненні, моральні, підприємливі люди, які здатні самостійно приймати відповідальні рішення в ситуації вибору, бути мобільними, динамічними, конструктивними фахівцями, володіти розвиненим почуттям відповідальності за долю країни" [1, с. 139].

Сьогоднішні школярі – це вже діти нового інформаційного суспільства, на відміну від більшості вчителів, які виростили, здобули освіту та досягли певних кар'єрних успіхів ще за часів суспільства індустріального. Виходить, що бачення мети та засобів навчання часто в

учителів та учнів не збігаються: діти рухаються в ногу з часом, а частина вчителів намагається їх наздогнати.

Саме тому сьогодні ми ще інколи стикаємося з небажанням учителів музики освоювати комп'ютерні технології, що викликане незнанням і нерозумінням цієї проблеми. Але на думку М. Носкової, незнання і нерозуміння не є першопричиною, а, у свою чергу, є наслідком декількох причин, які вже давно відомі, але, незважаючи на час, не втрачають своєї актуальності, а саме:

- страх учителя проявити перед учнями свою некомпетентність;
- страх учителя від усвідомлення того, що є велика різниця між швидкістю розвитку інформаційних технологій та його (учителя) можливостями;
- складність в опануванні азами комп'ютерної грамотності самостійно, а потім у вдосконаленні набутих навичок у рамках підвищення кваліфікації;
- часткова відсутність вільного доступу до комп'ютерної техніки та Інтернету;
- відсутність методики використання інформаційно-комп'ютерних технологій у процесі викладання свого предмета та складність у застосуванні їх безпосередньо на уроці;
- відсутність будь-якого стимулювання вчителя у цьому напрямку тощо [2, с. 7].

Більшість цих проблем не нові, їх намагаються вирішувати на рівні держави та регіонів. І хоча існують багаторічні цільові державні та регіональні програми – проблеми залишаються. На жаль, необхідно констатувати – ми не завжди встигаємо за потребами часу.

Разом з тим, із деяких проблем, що наведені вище, можна відзначити певний прогрес. Кілька років тому найгострішою проблемою була відсутність комп'ютерної техніки в школі, а значна частина вчителів взагалі не замислювалась про застосування комп'ютерних технологій у своїй практичній діяльності і перед ними не поставала проблема їх освоєння. Зараз пріоритети змінилися. Техніка прийшла в школи, Інтернет став більш доступним, з'являється програмне забезпечення. Поступово вчителі починають всі ці досягнення використовувати у навчальному процесі, у них появляється певна мотивація. Саме на основі аналізу сучасних наукових та методичних розробок, а також узагальнення власного досвіду, автор пропонує у даному дослідженні розглянути деякі питання мотивації вчителів музики до застосування комп'ютерних технологій в навчальному процесі. Адже в умовах комп'ютерного класу, коли кожен учень у присутності педагога зможе працювати з навчальною програмою за окремим комп'ютером, є можливість зовсім по іншому організувати навчальний процес, підвищити його інтенсивність. Для розвитку цієї мотивації вчителі музики мають опанувати комп'ютерні та інформаційно-комунікаційні технології у такому обсязі, який дозволить їм:

- сформулювати необхідний світогляд і певну інформаційну культуру, яку потребує сучасне суспільство;
- знаходити потрібну інформацію і використовувати отримані знання, уміння і навички безпосередньо у повсякденному житті;
- накопичувати власний практичний досвід, який стане підґрунтям для подальшого вдосконалення професійної діяльності й самореалізації молодого фахівця в інформаційному просторі сучасного суспільства.

Кожен вчитель намагається зробити свій предмет реально корисним для своїх учнів, а тому, розглядаючи комп'ютерно-орієнтовні технології як засіб навчальної діяльності, вирішує дану проблему самостійно. В ході вирішення цього завдання у нього з роками поступово складається і постійно поповнюється свій набір вдалих рішень, ефективних завдань, цікавих методичних знахідок. Слід зазначити, що як інструмент для роботи з музичними програмами навчального змісту, комп'ютер відкриває надзвичайно широкі можливості для використання в навчальному процесі найрізноманітніших програм інструктивно-педагогічного і контролюючого плану, а в сполученні з MIDI клавіатурою може відігравати роль електронного музичного інструмента. Таким чином, ми можемо говорити про комп'ютер як надзвичайно потужний і корисний інструмент в педагогічній діяльності вчителя музики. Аналізуючи різні підходи до

застосування комп'ютерних технологій у галузі музичної освіти, сьогодні всі програми такого спрямування умовно можна поділити на декілька напрямків їх застосування:

- програми для прослуховування музики;
- програми для запису музичної інформації на CD\DVD-диски та інші електронні носії;
- програми для вивчення історії та теорії музики;
- програми для створення та аранжування музики;
- програми-нотатори для набору нотного тексту.

Сьогодні у світі існує величезна кількість комп'ютерних програм різноманітного призначення. Звичайно, кожен користувач хоче про них знати якнайбільше і вміти працювати з ними. Але всі добре розуміють, що на практиці для вивчення можливостей будь-якої комп'ютерної програми витрачається багато часу. Виникає питання, як організувати свою діяльність, щоб швидко й ефективно не лише ознайомитися з будь-якою новою програмою, але й зробити її своїм помічником?

Для початку слід урахувати, що інтерфейс майже всіх сучасних прикладних програм має багато спільного, він програмується, фактично, за єдиними правилами. А тому часто досвідчений користувач працює з новою програмою на інтуїтивному рівні, навіть не звертаючись до підручників або спеціальної літератури.

Отже, інтерфейс сучасних прикладних комп'ютерних програм має, як правило, такі компоненти:

- робоче поле (поле, в якому виконується вся робота з даними);
- головне текстове меню, в якому відкриваються елементи управління та засоби для налаштування параметрів та інструментів програми;
- інструменти або панель інструментів (спеціальні засоби для виконання простих або комплексних дій з даними).

З огляду на викладене, можна сміливо стверджувати, що первинне ознайомлення з новою прикладною програмою завжди зводиться, в першу чергу до питань вивчення цих компонентів.

Отже, сьогодні вчитель музики має унікальну можливість для використання інформаційно-комп'ютерних технологій в навчальному процесі. Наприклад, під час вивчення творчості будь-якого композитора, або прослуховування його музики, можна використовувати відео-уроки, розроблені у вигляді презентації. Такі заняття сприяють підвищенню ефективності навчального процесу, розкривають і розвивають творчий потенціал учнів, готують їх до життя в інформаційному суспільстві. Як правило, відео-матеріал на таких заняттях засвоюється легше і краще, оскільки всі дії представлені на екрані монітора наочно, і супроводжуються закадровим текстом. До того ж, відео можна передивитись повторно, якщо у разі першого перегляду щось було незрозумілим. І на кінець, таке заняття, у випадку необхідності, можна завжди на певний час призупинити, внести потрібні роз'яснення, відповісти на запитання, а потім знову продовжити перегляд з того ж місця. Але існують і недоліки. Якщо уважно проаналізувати мультимедійні програми, що пропонуються нашим ринком, то з упевненістю можна сказати, що в переважній більшості в них чіткого навчального призначення не відчувається. Під час їх застосування можуть виникати проблеми порядку і змісту викладеного у них матеріалу, практично всі вони російськомовні. Тому в перспективі кожному педагогу бажано самостійно освоїти процес створення і вдосконалення таких програм.

Існують програми так званого енциклопедичного напрямку. Це надзвичайно цікаві і корисні програми, які включають в себе словники музичних термінів, біографії багатьох композиторів, інформацію про виконавців, розповідають про будову та принципи видобування звуку багатьох музичних інструментів і т. ін. Тут можна також знайти чудові ілюстрації, аудіо і відео фрагменти, а ще різноманітні вікторини, котрі дають можливість кожному бажаючому перевірити свої знання з музики.

Як засіб створення, зберігання і відтворення ілюстративних матеріалів комп'ютер не має собі рівних. Насамперед, він може бути зручним сховищем для зберігання звукозаписів

(своєрідною фонотекою), використовуватися як апаратна радіомовлення для повної підготовки і випуску в ефір різноманітних радіопрограм мистецького спрямування, він універсальний за типами інформації, яку самостійно може опрацювати. А можливості оперативного керування і маніпулювання даними настільки великі, що їх неможливо порівнювати ні з якими іншими видами техніки. Якщо врахувати бурхливий розвиток сучасних комп'ютерних технологій, то ці можливості представляються воістину казковими.

Учитель музики може скористатися і програмами для співу караоке. Технологія караоке дозволяє зацікавити дітей музикою та співом, при цьому досить суттєво полегшує сам процес вивчення пісні. Ці програми побудовані за таким принципом – програватиметься музичний супровід без вокалу (мінусова фонограма), а на екран синхронно з музикою виводиться текст пісні. Такі файли з мінусовими фонограмами можна придбати в спеціалізованих магазинах, а можна виготовляти і самому.

Використовуючи караоке, можна обійтись без процедури вивчення учнями слів пісні напам'ять. До того ж, в таких програмах часто якийсь інструмент дублює вокальну партію, що значно спрощує процес виконання.

Сьогодні, практично, на будь-якому комп'ютері встановлені програми для прослуховування музики. Необхідність використання таких програм-програвачів на музичних заняттях обумовлена їхньою специфікою. Насамперед, керувати процесом відтворення звуку досить легко і зручно, а саме слухання музики в режимі реального часу супроводжується, як правило, цікавими і яскравими відео ефектами, котрі відповідають характеру і специфіці композиції. А це, в свою чергу, допомагає краще зацікавити слухачів і значно підвищує результативність всього процесу слухання. Пальму першості тут постійно утримують музичні програвачі *Windows Media Player* і *Win Amp*.

Існує можливість за допомогою програвача *Windows Media Player* самостійно записувати аудіо компакт-диски із готовими музичними файлами.

Звичайно, для прослуховування музики необхідно мати хороший набір динаміків (аудіо моніторів). Бажано щоб динаміки були активними, а їх частотна характеристика знаходилася в межах від 20 Гц до 20 кГц., адже саме такий діапазон звукових коливань сприймає людське вухо. Може виникнути питання, які динаміки слід вважати активними? Активними називають ті динаміки, в корпус яких вмонтований підсилювач. Інколи в такі динаміки для регулювання частотних коливань до підсилювача добавляють ще й еквалайзер.

Для оволодіння основами теорії і практики комп'ютерного аранжування музичних творів у MIDI форматі ми пропонуємо скористатися музичним редактором Cubase SX. Ця програма відноситься до групи досить досконалих музичних редакторів професійного рівня. В принципі, Cubase SX – це віртуальна звукова студія, це – інструмент професіонала. В ній, практично, є все, що має бути у справжній студії. Саме за допомогою цієї програми вчитель зможе підготувати мінусові фонограми.

Для редагування готових музичних файлів в аудіо форматі можна рекомендувати програму *Sound Forge*, яка має надзвичайно широкі можливості для запису, відтворення та редагування звука. Разом з тим, за допомогою цієї ж програми можна успішно працювати з відео-файлами та записувати звукові дані на компакт-диск.

Робота з програмами нотних редакторів – це також важливий напрямок у щоденній роботі сучасного педагога-музиканта. Нотні редактори призначені для набору, редагування і підготовки до друку нотного тексту. Вони, подібно текстовим редакторам, виконують в основному технічну функцію, пов'язану з письмовою фіксацією нотних знаків. Але результат своєї роботи в більшості випадків можна не лише побачити, але й почути.

Існує безліч нотних редакторів, але всі вони за своїми технічними характеристиками значно поступаються програмі Finale. Завдяки широкому спектру можливостей ця програма за останні декілька років вийшла в лідери цієї групи музичного програмного забезпечення і,

порівняно з іншими, розвивається більш динамічно. Саме тому ми пропонуємо скористатися саме цією програмою

Навички комп'ютерного набору нотного тексту стануть в пригоді і в повсякденній практичній діяльності педагога-музиканта. Педагог отримує додаткові можливості в забезпеченні навчального процесу нотним матеріалом, різноманітними таблицями.

Отже, суспільство, яке дбає про своє майбутнє, має усвідомити колосальні можливості, надані інформаційними технологіями та навчитися грамотно застосовувати їх, а питання використання інформаційних та комп'ютерних технологій вчителями музики, на наш погляд, має стати пріоритетним напрямком розвитку сучасної освіти. Адже ніхто до нас не прийде і не навчить, як правильно використовувати сучасну чудо-техніку в музичній освіті. Хоча б тому, що в силу своєї новизни, ця сфера діяльності лише починає усвідомлюватися педагогами.

Список використаних джерел

1. Національна доктрина розвитку освіти в Україні в XXI столітті.
2. Носкова М. Проблема мотивації педагогів до використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі// Комп'ютер у сім'ї та школі. – К. 2009. №2. – с. 7.

The article depicts the problem of motivating teachers of music to use information and computer technology at the educational process in secondary school.

Key words: computer, computer technologies, educational process, the Internet, motivation.

УДК 384:37(477)(09)

Прядко О. М.

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ВОКАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

У статті розглядаються питання розвитку національної школи співу, дається характеристика історичних, соціокультурних умов її становлення; здійснюється аналіз перспектив розвитку української вокальної педагогіки з опорою на її здобутки у минулому, збереженням традицій національного вокального мистецтва.

Ключові слова: українська вокальна педагогіка, історичний аспект, соціокультурні умови розвитку, перші школи співу, професійна освіта, перспективи розвитку, методичні засади.

Українська вокальна педагогіка ґрунтується на методичних засадах вітчизняної та зарубіжної вокальної педагогіки, глибокому вивченні музичних традицій українського народу. Питання збереження традицій українського вокального мистецтва та використання новаторських ідей у подальшому розвитку є надзвичайно важливим. У національній доктрині зазначається: "Національне спрямування освіти є одним з основних пріоритетів... Національне виховання спрямовується на залучення громадян до глибинних пластів національної культури і духовності, формування національних світоглядних позицій, ідей, поглядів і переконань на основі цінностей вітчизняної та світової культури" [2, с. 235].

Таке глибоке розуміння проблеми можливе лише за умови передбачення перспективи розвитку музичного мистецтва в майбутньому, яке має базуватися на вивченні його здобутків. Відсутність перспективи розвитку вокального мистецтва так само згубне для нього, як нівелювання випробуваних часом традицій. Тому вивчення питання зародження українського вокального мистецтва, його витоків є **актуальним** на даному етапі розвитку освіти.

Мета статті вивчення питання становлення та розвитку української вокальної педагогіки, її витоків.